



Městský úřad Prachatice

Velké náměstí 3, 383 01 Prachatice

Odbor životního prostředí - Velké náměstí 1 - zadní trakt, Prachatice

Č.j.: ŽP-Les. 221.5.2/31173/2015
Oprávněná úřední osoba: Alena Veleková DiS.
Telefon: 388 607 517
Fax: +420 388313562
E-mail: avelekova@mupt.cz

Dle rozdělovníku

V Prachaticích dne 23.9.2015

Výzva vlastníkům lesa k zajištění ochrany lesa

Městský úřad Prachatice, odbor životního prostředí, jako věcně a místně příslušný orgán státní správy lesů, vzhledem k extrémnímu suchu a teplému počasí v uplynulých týdnech a měsících dochází v současné době v lesích, zejm. smrkových, k šíření kůrovce (lýkožrouta smrkového, lýkožrouta lesklého, lýkožrouta vrcholkového apod.). Příznaky napadení kůrovcem jsou rezavění korun smrků a odumírání celých stromů ve stěnách porostů, opad kůry a jehličí, výrony pryskyřice, závrtý na kmeni,

vyzývá všechny vlastníky lesa

k provedení opakované kontroly (po 7–10 dnech) svého lesního majetku z důvodu možného výskytu napadených stromů podkorním hmyzem (kůrovcem). V případě jeho zjištění je nutno v součinnosti se svým odborným lesním hospodářem (dále jen OLH). Kontakt na příslušného OLH zasíláme v příloze této písemnosti, který doporučí správný postup v ochraně lesa.

Vzhledem ke skutečnosti, že celý systém ochrany proti těmto i dalším hmyzím škůdcům je založen především na prevenci, je nezbytně nutné provádět včas a důsledně tato opatření:

- 1. včas likvidovat veškerou pro kůrovce atraktivní dřevní hmotu, vhodnou pro jejich namnožení (zlomy, vývraty, silně oslabené a usychající jedince).**
- 2. důsledně vyhledávat a včas vhodným způsobem asanovat dřevní hmotu již kůrovci napadenou (nejlépe provést okamžité vytěžení stromů a jejich odvoz z lesa, nebo odkornění a spalení kůry či chemickou asanaci).**

Je vhodné místo výskytu kůrovce dále sledovat a příp. provést dotěžení napadených stromů, které při první pochůzce nejevily viditelné známky napadení. Je v zájmu vlastníka lesa upozornit též nečinné sousední vlastníky na rizika spojená s přemnožením kůrovce.

www.prachatice.cz, e-podatelna: e-podatelna@mupt.cz, ostatní podání: urad@mupt.cz
Bankovní spojení – příjmový účet: 19-410428-544/0600, IČO: 00250627, DIČ: CZ00250627

S ohledem na vážnost situace, kdy vzhledem k průběhu počasí v uplynulých dvou měsících, dochází ve správním obvodu MěÚ Prachatice k šíření kůrovců a hrozí jejich přemnožení, proto **žádá všechny obce** ve svém správním obvodu o spolupráci **zveřejněním** tohoto upozornění **na úředních deskách ode dne doručení do 15. 11. 2015 a dále opakovaným vyhlášením níže uvedeného textu v místním rozhlasu či v místním tisku, případně jiným v místě obvyklým způsobem. Text pro opakované vyhlášení rozhlasem a uveřejnění v místním tisku:** „Upozorňujeme vlastníky lesů na povinnost vyplývající z lesního zákona a to účinně bránit vývoji, šíření a přemnožení kůrovců, kteří v současné době napadají některé lesy. Vyzýváme vlastníky lesů, aby neprodleně prověřili zdravotní stav svých lesů a v případě zjištění usychajících stromů s opadávajícími jehlicemi a odlupující se kůrou či jinak poškozených stromů, neprodleně v součinnosti s odborným lesním hospodářem zajistili jejich odstranění z lesních porostů (pokácením a včasným odvozem dříví z lesa, případně jeho chemickým ošetřením či odkorněním za současné likvidace kůry).“

Děkujeme za spolupráci a za zveřejnění výše uvedených informací v obcích.

Alena Veleková, DiS.

referent odboru životního prostředí

Přílohy:

- Kontakty na OLH
- Leták „Kůrovec ohrožuje Vaše lesy“

Rozdělovník:

K vyvěšení obdrží obecní úřady obcí a úřady městysů a měst ve správním obvodu MěÚ Prachatice

Na vědomí:

OLH

Vyvěšeno na úřední desku:

Sejmuto z úřední desky:

Příloha:

Kontakty na odborné lesní hospodáře a rozdělení jejich působnosti podle katastrálních území:

Lesní závod Boubín:

- **lesník Sýkora Josef - 724 523 147** pro k.ú.: Albrechtovice, Hlásná Lhota, Křišťanovice u Záblatí, Chlístov u Lažišť, Lažiště, Švihov u Lažišť, Záblatí u Prachatic;
- **lesník Bc.Kolovratník Jan – 724 523 153** pro k.ú.: Bušanovice, Dolní Nakvasovice, Horní Nakvasovice, Horní Záblatí, Perlovice, Petrovice u Záblatí, Tvrzice, Újezdec u Tvrzic;
- **lesník Vokoun Petr – 724 523 120** pro k.ú.: Leptáč, Rohanov u Prachatic, Sviňovice, Skříněřov, Ovesné;
- **lesník Švejda David – 724 523 139** pro k.ú.: Dub u Prachatic, Dubská Lhota, Dvorec u Dubu;
- **lesník Pěsta Ladislav - 724 523 152** pro k.ú.: Krejčovice, Milešice, Řepečín;
- **lesník Miesbauer Pavel – 724 523 135** pro k.ú.: Lažišťko;
- **lesník Kochma Miroslav – 724 523 130** pro k.ú.: Koryto, Skříněřov;
- **lesník Procházka Vladimír – 725 257 562** pro k.ú.: Horní Sněžná, Spálenec;
- **lesník Černý Jan – 724 523 114** pro k.ú.: Mlynařovice u Volar;
- **lesník Ing.Cigánek Jiří – 724 523 119** pro k.ú.: Volary;
- **lesník Kralík Roland – 724 523 042** pro k.ú.: Lenora;
- **lesník Chlanda Václav – 724 523 041** pro k.ú.: Houžná, Vlčí Jámy.

Lesní správa Vodňany:

- **revír Netolice Ing. Jaroslav Mareš – 724 524 559** pro k.ú. Babice u Netolic, Lužice u Netolic, Zvěřetice, Mahouš, Němčice u Netolic, Ošovice, Sedlovice, Chvalovice u Netolic, Dolní Chrášťany, Protivec – Šipoun, Žitná u Netolic a Obora u Hracholusk;
- **revír Libějovice Miroslav Kaše – 724 524 557** pro k.ú. Krtely a Malovice u Netolic;
- **revír Helfenburk Ing. Miroslav Sobolík – 724 524 560** pro k.ú. Javornice u Dubu a Bohunice u Tvrzic

Správa Národního parku Šumava:

- **Ing. Ctirad Moulis – 731 530 240** pro k.ú.: Stožec a České Žleby a část Volar.

Ing. Petr Kaiml – 777 111 890 pro k.ú.: Budkov u Husince, Dvory u Lažišť, Vlachovo Březí, Chocholetá Lhota, Dachov, Dolní Kožlí, Horní Kožlí, Mojkov, Uhřice u Vlachova Březí, Křišťanov, Cudrovice, Kratušín, Husinec, Horouty, Výrov u Husince, Chlumany, Prachatice, Libínské Sedlo, Staré Prachatice, Stádlá, Kahov, Oseky, Lipovice, Pěčnov, Saladín, Volovice, Těšovice u Prachatic, Zábrdí u Lažišť, Zbytiny, Zvěřenice a Žichovec.

Ing. Jan Pecha – 602 659 530 pro k.ú.: Hracholusky u Prachatic, Obora u Hracholusk, Vrbice u Žitné, Žitná u Netolic, Ktiš, Dobročkov, Křížovice u Ktiše, Smědeč, Lhenice, Horní Chrášťany, Hoříkovice, Třebanice, Třešňový Újezdec, Vadkov, Vodice u Lhenic, Jelemek, Jáma, Hrbov u Netolic, Ratiborova Lhota, Frantoly, Klenovice u Mičovic, Mičovice, Chroboly a Záhoří u Chrobol

p. Miroslav Kiš – 606 105 216 pro k.ú.: Kralovice, Lažišťka, Zdenice, Běleč u Těšovic, Nebahovy, Strunkovice nad Blanicí, Svojnice, Šipoun, Vitějovice a Žernovice.

Ing. Luděk Saxl – 602 454 524 pro k.ú.: Radhostice, Libotyně a Lštění u Radhostic.



Vážený vlastník lesa!

Výrazně teplé počasí posledních let urychlilo vývoj kůrovců a umožnilo jim silně zvýšit jejich početní stavy. Proto je možné na řadě míst naší republiky vidět jednotlivé smrky či „kola“ smrků s opadávajícím jehličím a odlupující se kůrou. V opadané kůře se nachází řada malých, cca 2 mm velkých otvorů a v lýku pod kůrou řada chodbiček.

Toto všechno jsou bohužel neklamně známky napadení kůrovci - převážně druhu lýkožrout smrkový (lat. *Ips typographus* - odtud mezi lesníky někdy používaný název „typograf“), případně i dalších druhů, zejména velikostí menšího lýkožrouta lesklého (*Pityogenes chalcographus* - „chalkograf“).

V případě, že se stromy napadené kůrovci nacházejí i ve vašem lese, je třeba provést opatření k zamezení jejich dalšího šíření. Je to nejen proto, že přemnožený kůrovec může dále hubit smrky ve vašem lese, ale i v lese vašich sousedů. I z tohoto důvodu na ochranu lesa pamatuje lesní zákon č. 289/1995 Sb., v platném znění, v ustanoveních § 32 a 33.

§ 32 - 1) Vlastník lesa je povinen provádět taková opatření, aby se předcházelo a zabránilo působení škodlivých činitelů na les, zejména:

a) zjišťovat a evidovat výskyt a rozsah škodlivých činitelů a jimi působených poškození důležitých pro pozdější průkaznost provedených opatření; při zvýšeném výskytu neprodleně informovat příslušný orgán státní správy lesů a provést nezbytná opatření,

b) preventivně bránit vývoji, šíření a přemnožení škodlivých organismů.

2) Při ... přemnožení škůdců ... je vlastník lesa povinen činit bezodkladná opatření k jejich odstranění a pro zmírnění jejich následků.

§ 33 - 1) Vlastník lesa je povinen přednostně provádět nahodilou těžbu tak, aby nedocházelo k vývinu, šíření a přemnožení škodlivých organismů.

Detailněji jsou uvedená ustanovení upravena vyhláškou MZe č. 101/1996 Sb., v platném znění, kde jsou lýkožrout smrkový a lýkožrout lesklý uvedeni jako kalamitní škůdci.

Proč Vám předáváme tuto informaci?

Vlastník lesa by i v tomto případě měl postupovat po dohodě se svým odborným lesním hospodářem, který zajistí dohled nad správným postupem v ochraně lesa. Současně máme za to, že vlastník lesa musí vědět, proč jsou odborným lesním hospodářem stanovovány někdy i zdánlivě přísné termíny. Právě tak jsme přesvědčeni, že také vlastník lesa se musí sám podílet na kontrole zdravotního stavu svých lesů, což vyplývá i z výše uvedeného zákona. K tomu, aby se v uvedené problematice mohl orientovat, by měl přispět rovněž tento leták.

Jak tedy nejlépe při zjištění kůrovcových stromů postupovat?

Nejprve je třeba ověřit, jestli se skutečně jedná o lýkožrouta smrkového nebo lýkožrouta lesklého.

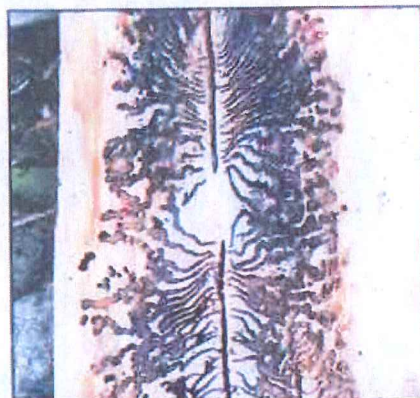


Obr. 1: Lýkožrout smrkový

Lýkožrout smrkový je cca 4,5 mm dlouhý hnědý brouk s na zádi vykrojenými krovkami (viz obrázek č. 1). Obvykle napadá porosty ve stáří nad 60 let. Na kmen (přednostně těsně pod korunou) nejprve nalétá sameček, který v ků-

ře hlodá tzv. snubní komůrku (na odíoupnuté kůře zpravidla nebývá vidět), do které láká samičky. Ty po oplodnění ze snubní komůrky hlodají kolmo vzhůru nebo dolů tzv. matečné chodby. Podle počtu samiček mají proto požerky 1 až 3 ramena, zpravidla 6 - 12 cm dlouhá. Po obou stranách matečné chodby pak samičky kladou vajíčka a z nich vylhlé larvy hlodají přibližně kolmo na matečnou chodbu tzv. chodby larvální, které se rozšiřují podle toho, jak

larvy postupně rostou. Na konci larvální chodby se pak kuklí. Tímto postupem vzniká charakteristický požerok lýkožrouta smrkového (viz obr. č. 2).



Obr. 2: Požerok lýkožrouta smrkového pod kůrou v lýku

Po vylhnutí pak noví brouci mohou pokračovat v tzv. úživném žíru a vytvářet změt chodeb zakončených tzv. výletovým otvorem. Celý tento cyklus trvá podle počasí cca 6 - 10 týdnů a právě v tomto období je proto nutné napadené stromy nalézt a kůrovce asanovat. Pokud se to nepodaří, tak nová, početně silnější generace lýkožrouta smrkového napadne další zdravé stromy a tato skutečnost se může stát počátkem budoucí kalamity.

Lýkožrout lesklý je cca 2 mm dlouhý leskle hnědý brouk. Přednostně napadá mladší porosty do 40 let. U starších porostů často doprovází lýkožrouta smrkového a napadá zejména vrcholky se slabší kůrou a větve. Ze snubní komůrky, která opět nebývá vidět, hlodá všemi směry zpravidla 5 i více samiček kratší (cca 3-4 cm) matečné chodby. Spolu s larválními chodbami tak opět vzniká charakteristický požerok (viz obr. č. 3).

Co dál s těmito škůdci?

Je potřeba vyhledat všechny napadené stromy. Napadení se projevuje již zmiňovaným opadem jehličí nebo odlupující se kůrou. Pokud je kmen napaden až do dolní



Obr. 3: Požárník lýkožrouta lesklého

části, jsou v kůře patrné vletové otvory (průměr otvoru cca 2 mm). Na patě kmene nebo za šupinami kůry pak zůstávají rezavohnědé drtinky, které kůrovci vyhazují z hlodaných chodbiček. Strom vzápětí po napadení kůrovci hyne, přesto koruna zůstává ještě určitou dobu zelená. Tyto stromy mohou upoutat pozornost a je proto potřeba v okolí nalezených stromů důkladně prohlédnout i stromy okolní. Napadené stromy doporučujeme pro lepší orientaci nejprve vyznačit (barvou, páskou nebo třeba sekýrkou) a pak teprve pokácet a provést asanaci.

Jak se stromy asanují?

Nejlevnější asanace je na dřevozpracujícím závodě, kde je kmen odkorněn a pořežán. Takže nejlepší je dříví rychle odvézt na některou z provozoven. To lze ale provést jedině tehdy, máte-li skutečně zajištěn rychlý odvoz z lesa ke zpracování. Pokud vám však dříví zůstane v lese, hrozí, že kůrovec ze zpracovaného dříví opět vylétne a vynaložené úsilí a prostředky byly zbytečné. Při objednávání zpracování kůrovcových stromů je proto vždy vhodnější objednat i asanaci stromů ihned po pokácení a odvětvení. Pokud se pod kůrou nacházejí larvy, stačí ji oloupat. Larvy nejsou schopny další existence a rychle hynou. Tento postup lesníci používají s úspěchem bezmála 170 let. Kvalitu práce si můžete zkontrolovat, případně práci provést sami. Druhou možností je chemická asanace povolenými insekticidy. V tomto případě, vzhledem

k nutnosti dodržet technologický postup, doporučujeme využít spíše služeb specializované firmy, případně postup konzultovat se svým odborným lesním hospodářem.

Co s klestem napadeným menším z obou kůrovců?

Na obranná opatření proti lýkožroutu lesklému je nutno dbát zejména v mladších porostech a v nižších nadmořských výškách. Chemická asanace nebývá v tomto případě dostatečně účinná, protože se málokdy podaří zajistit postřik větví ze všech stran. Nejvýhodnější je proto spálení nebo štěpkování napadených zbytků. Při pálení musíme dodržovat protipožární opatření.

Pokud se dříví a klest zasanuje, nehrozí již další nebezpečí?

Je nutné stále počítat s tím, že nikdy není zahuben veškerý kůrovec. Vždy je část populace mimo asanované dříví - buď právě vyhledává nové stromy nebo zimuje. Proto se k jeho odchytu používají od jara do podzimu různá lapací zařízení - lapáky a lapače.

Lapák je pokácený zdravý strom, který se odvětví a větvemi přikryje (viz obr. 4).



Obr. 4: Pokácený zdravý strom přikrytý větvemi slouží jako lapák

Kácí se zpravidla na okraji porostu v místě asanovaných stromů, tzv. kůrovcových ohnisek, tak, aby nebyl zcela ve stínu. Lapák se musí kontrolovat - hlídá se počet závrtů a rychlost vývoje kůrovců. Pokud počet závrtů v místě jejich největší kon-

centrace převyšší 1 závrt/dm², snižuje se účinnost a proto se musí kácet další. Důležitá je ale kontrola vývoje kůrovců - lapák je nezahubí, ale pouze odchytává. Proto pokud larvální chodby dosáhnou délky nad 3 cm, je potřeba zajistit asanaci - lapáky odvézt z lesa nebo odkornit. Na asanaci je potřeba myslet předem a pokud je riziko, že se nepodaří včas, je lepší zvolit druhou metodu - lapač.



Obr. 5: Lapač

Lapač je odchytné zařízení (viz obr. 5), které lze zakoupit u firem obchodujících s lesnickým materiálem. Do něho se musí zavěsit odpárník, z kterého se uvolňuje látka - feromon, který kůrovce do lapače láká. Jejich účinnost je dnes přibližně osmítýdenní, proto na jednu sezónu jsou potřeba cca tři odpárníky na jeden lapač. Lapač se instaluje na volnou plochu 10 až 20 m od smrkového porostu tak, aby nebyl zakryt bušením. Kontrola se provádí v 7 - 14 denních intervalech. Při ní se stanoví počet odchycených kůrovců, které je třeba zahubit, a vyčistí se sběrná nádoba.

Kdy kůrovci napadají nové stromy?

Začátek rojení (letové aktivity) bývá obvykle okolo 20. dubna, záleží však na teplotě. Letová aktivita kůrovců v letním období probíhá při teplotách nad 16 °C.

Na jaře je potřeba nejprve několik teplých dnů k ohřátí hrabanky, kde kůrovec obvykle zimuje, proto nezačíná létat ihned po oteplení. To neplatí, pokud v lese zůstanou stát kůrovcové stromy - koruny se ohřejí rychleji. K urychlení počátku rojení také přispívá v posledních letech obvyklý rychlý přechod „ze zimy do léta“. Pak kůrovec létá celé léto, vždy po dokončení nové generace se jeho množství zvýší. K ukončení letů dochází až po ochlazení na podzim, zpravidla v první polovině října, ale opět záleží na počasí. Pak již nedochází k napadání nových stromů, ale při teplotách nad bodem mrazu pokračuje vývoj kůrovců v lýku napadených stromů. Proto se přes celé zimní období mohou objevovat kůrovcové stromy, které prozradí odlupující se kůra nebo za slunných dnů rezavějící jehličí. Ty je potřeba do začátku nového rojení vyhledat a zajistit jejich zpracování a odvoz z lesa.

Je tedy třeba bát se kůrovců?

Systém ochrany proti kůrovcům je založen především na prevenci. Je potřeba z lesa včas odstraňovat veškeré dříví, ve kterém by se kůrovec mohl vyvíjet, zejména vývraty a zlomy. Pokud po objevení kůrovcových stromů zajistíte jejich asanaci a provedete popsaná opatření, s velkou pravděpodobností dosáhnete úspěchu.

Doufáme, že vám tento leták přinese informace potřebné pro orientaci a přispěl tak ke zdárnému růstu vašeho lesa. Vzhledem k širší problematice vám přesto doporučujeme konzultovat vaše kroky s vaším odborným lesním hospodářem.

Lesy České republiky, s. p.
Váš partner při hospodaření v lesích



LČR, s. p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové 8
www.lesy.cz